

CIRCE KODEKS PONAŠANJA (VERZIJA 0.2, 27.7.2023)

Suzbijanje diskriminacijskih praksi u obrazovanju (CIRCE) je Erasmus+ projekt koji sufinancira Europska komisija u okviru programa "Partnerstva za suradnju u školskom obrazovanju" (KA220-SCH). CIRCE namjerava riješiti pitanje diskriminacije po pitanju naglaska u obrazovanju. Školsko okruženje je žarište za rješavanje ovog problema: učenici su izloženi različitim naglascima i oni oblikuju i jačaju svoje stavove i uvjerenja prema njima također na temelju pritiska vršnjaka. Učitelji se svakodnevno susreću s regionalnim i nerodnim naglascima nacionalnog jezika i nesvjesno su u opasnosti da podlegnu predrasudama i negativnim procjenama nestandardnih varijacija. Literatura pokazuje kako se ovi fenomeni mogu pojaviti čak i kod ljudi koji su vrlo osjetljivi na jezičnu raznolikost i višejezičnost. Oni su iznimno rizični jer mogu rezultirati cenzurističkim i hiperkritičnim stavom prema učenicima koji su već u opasnosti od napuštanja škole. Stoga CIRCE želi povećati svijest u školskom okruženju o temi diskriminacije po pitanju naglaska i razvijati kod učenika i nastavnika veću toleranciju prema različitim naglascima. To je zaista fenomen koji je još uvijek malo poznat, a njegova opasnost upravo leži u društvenoj toleranciji ovog vida diskriminacije. To je zapravo snažan mehanizam diskriminacije, i od suštinskog je značaja da se oslobode njegovi mehanizmi promovisanjem znanja o tome kako on funkcioniše.

CIRCE-ov pristup je

- a) transnacionalni: uključivanjem partnera iz različitih zemalja pružit će široku viziju fenomena, a iznad svega pružit će priliku za uzajamnu usporedbu jezičnih predrasuda povezanih s jezicima partnera projekta u različitim zemljama;
- b) integrisan: obraća se svim partnerima u školskom okruženju - učenicima, učiteljima, obiteljima;
- c) održiv: razvija alate koje mogu ponovno koristiti učenici i učitelji, ali iznad svega poučava metodu za otkrivanje fenomena, raspravu o njemu i suočavanje s njim; osim toga, CIRCE radi na tome da prikupljeni podaci budu tretirani prema pravilima FAIR procesa i budu smješteni u arhivima CLARIN-IT-a;
- d) uključiv: CIRCE vjeruje u važnost povezivanja nauke i građana i njihovo uključivanje u naučno istraživanje kao aktivnih, a ne pasivnih sudionika u proučavanju fenomena. Iz tog razloga CIRCE želi raditi zajedno s učenicima i nastavnicima kako bi se bolje razumjelo pitanje diskriminacije po pitanju naglaska.

e) poštivanje podataka: u društvu znanja, podaci predstavljaju vrijednost. CIRCE je svjestan toga i razvija postupak rada koji je u potpunosti u skladu s GDPR-om.

Projekt će razviti alate i resurse za inovaciju školskih nastavnih programa i ponuditi materijale koji omogućavaju nastavnicima i obrazovnim radnicima da prihvate varijacije naglasaka u svojim učionicama i drugim okruženjima za učenje. Članovi CIRCE-a su profesori,iskusni istraživači, post-doktoranti, studenti na univerzitetima, administrativno i tehničko osoblje koje radi u svakoj instituciji. Oni podržavaju samonametnute obaveze profesionalnosti i posvećenosti. Koordinator je UNIVERSITÀ DEGLI STUDI DI SIENA (UNISI, Italija); partneri su CONSIGLIO NAZIONALE DELLE RICERCHE (CNR, Italija); WESTFAELISCHE WILHELMSUNIVERSITAET MUENSTER (UM, Njemačka); UNIVERSITAET HAMBURG (UH, Njemačka); VISOKOŠKOLSKA USTANOVA INTERNACIONALNI BURČ UNIVERSITET/ INTERNACIONAL BURCH UNIVERSITY (IBU, Bosna i Hercegovina); UNIVERSIDADE DE EVORA (UE, Portugal).

1. Cilj

Kodeks ponašanja CIRCE-a pruža opća etička načela o tome kako članovi CIRCE-a trebaju djelovati tokom radova na terenu, sastanaka, publikacija, konferencija, događaja, rada u odborima i drugih poslova, mentorskih odnosa i u svim online prostorima, uključujući (ali ne ograničavajući se na) račune CIRCE-a na društvenim mrežama i internetsku stranicu. Cilj Kodeksa je da se članovima CIRCE-a pruži jasan skup smjernica tokom životnog ciklusa projekta i, nakon toga, za srodna naučna istraživanja i širenje informacija, sve dok je to potrebno. Iako Kodeks utvrđuje smjernice za etičko ponašanje svih članova CIRCE-a, ne može se posebno baviti svim okolnostima koje mogu nastati. Međutim, svaki član CIRCE-a dijeli odgovornost za osiguravanje odgovarajućeg individualnog i kolektivnog ponašanja.

2 Odgovornost prema kolegama

- Članovi CIRCE-a ohrabruju i podržavaju kolege u njihovom profesionalnom razvoju.
- Članovi CIRCE-a će djelovati s integritetom prema kolegama i drugim članovima.
- Članovi CIRCE-a vjeruju u slobodnu razmjenu znanja i iskustva kako bi pomogli razvoju i rastu svojih članova i razvoju znanja u području jezične diskriminacije s posebnom pažnjom na naglasak.

- Članovi CIRCE-a će djelovati u duhu suradnje, a ne natjecanja, s drugim članovima i kolegama.
- Članovi CIRCE-a ne bi trebali svjesno krivo predstavljati rad drugih. Oni nikada ne bi trebali predstavljati rad drugih ljudi kao svoj vlastiti; trebali bi u potpunosti priznati sve one koji su pridonijeli njihovim istraživanjima i publikacijama; i trebali bi jasno identificirati i navesti sve materijale koji dolaze iz publikacija drugih autora ili iz osobnih komunikacija (Smjernice za predložene zahvale pružene su u CIRCE-ovom Projektnom priručniku, 6.3).
- U CIRCE-u su odgovornosti za projekte podijeljene i važno je pokušati osigurati da se rad i dužnosti raspodjele pravedno, kroz pažljivo i transparentno pregovaranje.
- Budući da je CIRCE projekt partnerski i transnacionalni istraživački projekt, u kojem učestvuju profesori, istraživači, istraživački asistenti i studenti iz različitih zemalja i različite pozadine, članovi CIRCE-a trebali bi jasno navesti etičke i profesionalne obaveze svih. Potrebno je osigurati da se razjasne uloge, prava i obaveze članova tima u vezi sa:
 - pristupom i pravima na podatke i bilješke na terenu;
 - pristupom sredstvima za pokrivanje putnih i konferencijskih troškova;
 - publikacijama;
 - suautorstvom pri objavljivanju.

CIRCE ne odobrava neotkrivenu upotrebu velikih jezičnih modela (npr. ChatGPT) u akademskim spisima svojih članova. Ako se njihovo učestvovanje smatra nužnim, oni nikada ne bi trebali biti priznati kao koautori, nego uvijek prijavljeni u posebnim metodološkim ili potvrdnim odjeljcima ovisno o pojedinačnim pravilima izdavačke kuće. Ova pitanja predmet su posebnih sporazuma (1) i pravila koja su detaljno navedena u CIRCE-ovom projektnom priručniku.

2. Odgovornost prema kolegama

- Članovi CIRCE-a ohrabruju i podržavaju kolege u njihovom profesionalnom razvoju. • Članovi CIRCE-a će djelovati s integritetom prema kolegama i drugim članovima. • Članovi CIRCE-a vjeruju u slobodnu razmjenu znanja i iskustva kako bi pomogli razvoju i rastu svojih članova i razvoju znanja u području jezične diskriminacije s posebnom pažnjom na

naglasak. • Članovi CIRCE-a će djelovati u duhu suradnje, a ne natjecanja, s drugim članovima i kolegama. • Članovi CIRCE-a ne bi trebali svjesno krivo predstavljati rad drugih. Oni nikada ne bi trebali predstavljati rad drugih ljudi kao svoj vlastiti; trebali bi u potpunosti priznati sve one koji su pridonijeli njihovim istraživanjima i publikacijama; i trebali bi jasno identificirati i navesti sve materijale koji dolaze iz publikacija drugih autora ili iz osobnih komunikacija (Smjernice za predložene zahvale pružene su u CIRCE Projektom priručniku, 6.3). • U CIRCE-u su odgovornosti za projekte podijeljene i važno je pokušati osigurati da se rad i dužnosti raspodjele pravedno, kroz pažljive i eksplicitne postupke pregovora. • Budući da je CIRCE projekt suradnički i transnacionalni istraživački projekt, u kojem učestvuju profesori, istraživači, istraživački asistenti i studenti iz različitih zemalja i različite pozadine, članovi CIRCE-a trebali bi jasno navesti etičke i profesionalne obveze svih. Potrebno je osigurati da se razjasne uloge, prava i obveze članova tima u vezi s: • pristupom i pravima na podatke i bilješke na terenu; • pristupom putnim i konferencijskim troškovima; • publikacijama; • suautorstvom pri objavljivanju. CIRCE ne odobrava neotkrivenu upotrebu velikih jezičnih modela (npr. ChatGPT) u akademskim spisima svojih članova. Ako se njihovo učestvovanje smatra nužnim, oni nikada ne bi trebali biti priznati kao koautori, nego uvijek prijavljeni u posebnim metodološkim ili potvrdnim odjeljcima ovisno o pojedinačnim pravilima izdavačke kuće. Ova pitanja predmet su posebnih sporazuma (1) i pravila koja su detaljno navedena u CIRCE-ovom projektom priručniku.

3. Odgovornosti prema projektu

Članovi CIRCE-a će se uvijek ponašati s poštovanjem. Neće se tolerisati postupci diskriminacije na temelju dobi, rase, boje kože, jezika i naglaska, rodnog identiteta, seksualnih sklonosti, vjerskih uvjerenja ili njihovog nepostojanja, političkih uvjerenja ili nacionalnog porijekla.

- Članovi CIRCE-a neće svjesno sudjelovati u širenju lažnih ili obmanjujućih informacija i neće namjerno kriti informacije (osim ako je u pitanju povjerljivost treće strane) koje se odnose na njihove podatke ili područja stručnosti.
- Članovi CIRCE-a neće zloupotrebljavati informacije ili materijale koji su im dostavljeni u duhu gore opisane saradnje. Neovlašteno kopiranje prikupljenih podataka CIRCE-a, neidentificirana ili nepriznata upotreba rezultata prikupljenih podataka CIRCE-a i kršenje povjerljivosti smatraju se ozbiljnim kršenjima profesionalnih standarda.

- Članovi CIRCE-a neće sudjelovati u ponašanju koje će osramotiti profesiju i/ili CIRCE.
- Članovi CIRCE-a neće govoriti u ime projekta CIRCE-a bez pristanka Upravnog odbora projekta CIRCE-a (usp. CIRCE Projektni priručnik, 2.2).
- Članovi CIRCE-a trebali bi obratiti pažnju na širok spektar perspektiva o problemu diskriminacije po pitanju naglaska, na različite tvrdnje o njemu, na njegov kontekst i povijest.
- Nijedna stranka među članovima CIRCE-a ne bi trebala imati privilegovani pristup podacima, pravo da u potpunosti određuje fokus terenskog rada i jezične analize, isključivi pristup projektnim izvještajima ili jednostrano pravo veta nad njihovim sadržajem.
- Svi članovi CIRCE-a trebali bi imati pravo komentarisati poštenje, relevantnost i točnost projektnih izvjetaja

4. Odgovornost prema studentima i ispitanicima

- Projekt CIRCE-a treba poštovati prava, interese, osjetljivost i privatnost informatora. Važno je pokušati predvidjeti ili riješiti sve štetne učinke ili negativno djelovanje na život ispitanika te izbjeći stres, nepotrebno uplitanje i štetno iskorištavanje. Istraživači imaju odgovornost biti osjetljivi na kulturne, vjerske, rodne, starosne, jezične i razlike u naglascima: prilikom pokušaja procjene potencijalnog utjecaja njihovog rada, možda će morati tražiti savjet od članova školskih zajednica ispitanika ili njihovih vlastitih zajednica.
- U slučaju da se član CIRCE-a oslanja na istraživanje studenta ili na doprinos studenta većem istraživanju koje se bavi CIRCE-om, to bi uvijek trebalo u potpunosti priznati u publikacijama. Ako su studenti potrebni kao istraživački ispitanici, trebali bi ih pozvati da sudjeluju bez prisile. Osim ako ne učestvuju kao volonteri, studenti bi trebali biti nagrađeni ako postoji značajan posao koji trebaju uraditi. Priroda njihovog učestvovanja trebala bi im biti primjereno objašnjena.
- Odnosi s ispitanicima trebali bi se temeljiti na povjerenju i otvorenosti putem dobivanja informirane suglasnosti.
- Ispitanici imaju pravo odbiti učestvovanje u istraživanju CIRCE-a. Istovremeno, članovi CIRCE-a moraju biti svjesni da se odnosi moći između njih i njihovih potencijalnih ispitanika u školama i na univerzitetima ponekad mogu slučajno zloupotrebjavati kako bi se izvršio pritisak na ljude da sudjeluju. Osim toga, ispitanici imaju pravo povući se iz studije, posebno ako se ona ne provodi na način koji je izričito dogovoren unaprijed.

- Članovi CIRCE-a trebali bi poštovati povjerljivost i pokušati predvidjeti potencijalne prijetnje kako anonimnosti tako i povjerljivosti (npr. anonimiziranjem podataka, njihovim obezbeđivanjem, a ponekad čak i njihovim uništavanjem). U isto vrijeme, članovi CIRCE-a trebali bi obavijestiti ispitanike da nije uvijek moguće potpuno sakriti identitet i da se anonimnost ponekad može namjerno ugroziti (usp. • U relevantnom dijelu istraživanja CIRCE-a (npr. istraživanje stavova prema naglascima) postoje uvjerljivi metodološki razlozi zbog kojih ispitanici nisu u potpunosti informisani o preciznim ciljevima istraživanja. U tehnici verbalnog prerašavanja, ometanje je općenito prihvaćeno kao etičko, a može se ilustrirati, primjerice, uvođenjem informacija o kontekstualizaciji u eksperimentu kako bi se spriječilo da se ispitanici nadgledaju. U svakom slučaju, istraživači CIRCE-a vodit će sastanke za informisanje kako bi učesnici bili u potpunosti upoznati s cijelim procesom istraživanja.
- Kad god je to moguće, konačni izvještaji o CIRCE projektu trebali bi biti dostupni u pristupačnom obliku ispitanicima i školskim zajednicama, a ispitanici bi trebali imati pravo komentisati ih.

4. Odgovornost prema školama

- Saradnja s srednjim školama ključna je u okviru projekta CIRCE. Saradnja se planira kao dobrovoljna, sa zajedničkom svrhom istraživanja usmjerenog protiv diskriminacije po pitanju naglaska. Prednost će se dati školama koje svoj pristanak daju automatski, vođeni interesom za temu. Posebna pažnja će se posvetiti da rezultati istraživanja budu dostupni školama uključenim u projekat, a dat će se i javno priznanje svim uključenim školskim zajednicama za doprinos projektu na web-stranici projekta i u projektnim dokumentima, u odjeljku "CIRCE partnerske škole".
- Članovi CIRCE-a trebali bi se pridržavati želja školskih zajednica u pogledu pristupa, arhiviranja i distribucije rezultata. U svim slučajevima u kojima škole ulažu u istraživanje jezične diskriminacije, ciljevi istraživanja trebali bi se jasno raspravljati s članovima i predstavnicima škola te tražiti uključivanje škola od najranijih faza planiranja projekta.
- Članovi CIRCE-a trebali bi priznati i poštovati stručnost školskih zajednica i nikada ne davati dojam da je univerzitetsko ili naučno iskustvo vrijednije od školskih zajednica.

- Članovi CIRCE-a trebali bi slušati i učiti od stručnjaka školske zajednice i podsticati sebe da izgrade nova razumijevanja i perspektive.

5. Odgovornost prema javnosti

- Istraživanje diskriminacije po pitanju naglaska ima značajne društvene i političke implikacije.
- Članovi CIRCE-a trebali bi staviti rezultate svojih istraživanja na raspolaganje široj javnosti i trebali bi nastojati da empirijske osnove i ograničenja svojih istraživanja učine razumljivim za neprofesionalce.
- Članovi CIRCE-a trebali bi razmotriti moguća pogrešna tumačenja njihovih rezultata istraživanja, posebno u školskom okruženju, predvidjeti štetu koju mogu prouzrokovati i uložiti sve razumne napore kako bi to spriječili.
- Članovi CIRCE-a trebaju razmotriti mogućnost širenja svojih radova i u specijaliziranim publikacijama i u raznovrsnijim i dostupnijim formatima. Odnosi s masovnim medijima zahtijevaju posebno pažljivo razmišljanje (usp. CIRCE projektni priručnik).